

דס"ל דהרי זה בטל חוזר לשליחות השליח הנז"ל בריש מתני' השולח גט וכו' ועיין באבן העזר סימן קמ"א.

ומאי ואם משהגיע גט לידה וכו'. קשה לישנא ואם משהגיע דהול"ל הגיע גט לידה וכו', וי"ל במה שכתב רמב"ם בפירוש המשנה שכל זמן שהגיע הגט לידה אינו יכול לבטלו ואפילו נתנו באונס וכו', ודע אם נתן אדם לאשתו גט זמן או על תנאי והגיע לידה אם אמר לה כשיגמר תנאי פלוני או כשיגיע זמן פלוני הרי את מגורשת מעכשיו אינו יכול לבטלו אחר שהגיע הגט לידה ואם לא אמר מעכשיו יכול לבטלו אפילו שהוא בידה אחר שנשאר לו שום סרך והוא יכול להוסיף על תנאו כמו שיתבאר עכ"ל, אם כן לא מצי למיתני סתם מלתא פסיקתא שהגיע גט לידה וכו' דהא איכא זימנין דיכול לבטלו אפילו הגיע גט לידה להכי קתני אם משהגיע וכו' דקאי לעיל דאם ביטול זה אמרו אחר שהגיע גט לידה וכו' דוק.

ומה שכתב אפילו נתנו באונס, קשה אם כן מאי פריך בגמ' פשיטא הא קמ"ל הכי, ועוד קשה דכתב רמב"ם בפ"ו דגירושין סעיף י"ו ואם אחר שהגיע גט לידה או ליד שליח קבלה אינו יכול לבטלו ואעפ"י שחזר וביטלו תוך כדי דיבור וכו' וכן כתב באבן העזר סימן קמ"א סעיף נ"ט. וקשה אם כן מאי פריך בגמ' פשיטא אימא דקמ"ל הכי, וכבר נתעורר הרשב"א בזה במתני' וכתב וז"ל ואם משהגיע גט לידה אינו יכול לבטל ואפילו חזר בו תוך כדי דיבור של נתינה וכדקי"ל כל תוך כדי דיבור דמי חוץ מע"ז וקידושין ובגמ' דמפרש דהא קמ"ל אע"ג דמהדר עליה מעיקרא וכו' ה"ה דהוה מצי למימר אע"ג דבטליה תוך כדי דיבור שהגיע לידה וה"ה כשהגיע הגט ביד שליח קבלה דיד שליח קבלה כידה וכיון שהגיע לידו מגורשת עכ"ל. (רמז, א)

[השולח גט וכו'. פי' רש"י הגיע השיג והר"ן פי' והגיע שפגשו ממילא, ולכאורה דברי הר"ן עיקר דהכי דייק בגמ' הגיעו לא קתני אלא הגיע ואפילו ממילא והיינו שפגשו ממילא, ומיהו כולם שוים לטובה והכל אמת דהר"ן פי' אפילו פגשו ממילא כדדייק בגמ' ורש"י ז"ל פי' דהגיע משמע השיג אלא דבגמ' דייק דאי הוה קתני השיגו הוה משמע דוקא שרדף אחריו אבל השתא דקתני הגיע משמע אפילו ממילא ואה"נ דמשמע נמי שהשיגו דבגמ' לא קאמר דהגיע לא משמע השיג אלא פגשו ממילא דאם כן לא הוה אמר ואפילו ממילא דמשמע לא מיבעיא רדף אחריו, ועוד דאם כן לא הוה צריך לדייק הגיעו לא קתני וכו' אלא הוה לן למידק בפשיטות דהגיע משמע דוקא ממילא אלא ודאי הגיע משמע נמי רדף אחריו ומשום הכי הוצרך למידק הגיעו לא קתני כלומר דאם איתא דהגיע משמע דוקא שרדף אחריו הול"ל הגיעו ואם כן מסתייה לן דהגיע משמע נמי אפילו ממילא. ומיהו קשה כיון דמתני' בעי לאשמועי' אפילו ממילא למאי הלכתא נקט הך לישנא דהגיע דמשמע נמי שרדף אחריו והוצרך למידק הגיעו לא קתני וכו' כדפי' ליתני בהדיא לישנא דממילא כגון ופגע בו וכו' וצ"ע. ומיהו י"ל משום דבעי למיתני סיפא משהגיע גט לידה שוב אינו יכול לבטלו ופרכינן בגמ' פשיטא ומשני לא צריכא דמהדר עליה מעיקרא לבטוליה וכו' והיכן רמיז דמיירי הכי, אלא ודאי במאי דנקט הגיע דמשמע נמי רדף אחריו דוק.

ומה שכתבו התוספות לרבי דאמר ביטלו מבוטל וכו', פי' לקמן פליגי רבי ורשב"ג בדף ל"ג ע"א וקשיא להו דלישנא דמתני' משמע כרשב"ג דלהכי נקט הגיע בשליח

דלרבי אפילו ביטלו שלא בפניו מבוטל, ותירצו דלרבי דאמר וכו' ולא לומר דדוקא כה"ג בטל, וכן כתב הרשב"א אלא שהרחיב הקושיא מקדם אצל אשתו עיין בו. ומיהו קשה מעיקרא מאי קשיא להו דודאי השתא לא נחית מתני' לאשמועי' בפלוגתא דרבי ורשב"ג אי עבר על תקנת ר"ג וביטלו או מבוטל או לא אלא נקט לישנא דהיתר לכ"ע, ועוד משום דבעי למיתני קדם אצל אשתו וכו' והתם ודאי רדף והגיע אצלה וצ"ע.

ועוד קשה כיון דאית להו תירוצא אמיתית דהיינו אי נמי היא גופא אתא לאשמועי' וכו' מי הכניסם בתגר זה לתרץ תירוצי דחיקי, וכבר נתעורר מהריב"ל ז"ל בחידושו על זה וז"ל ואיכא למידק דהאי אי נמי מלתא דפשיטא הוא ואמאי איצטרך להו לתוספו' לשינויי אחרוני והקושיא היא בטלה מעיקרא, ואפשר לתרץ דהתוספו' מעיקרא אסיקו אדעתיהו דהגיע משמע הכי ומשמע הכי דמאי אמרת דמדלא קתני הגיעו משמע אפילו ממילא אדרבה מדלא קתני ונזדמן בשליח משמע דרדף אחריו ומאי דקאמר בגמ' ואפילו ממילא סברא דנפשיה דמארי תלמודא היא עכ"ל. וקשה דכי אמרינן אפילו ממילא היינו דמשמע נמי ממילא וה"ה דמשמע נמי רדף אחריו כדפי', ואם כן מאי האי דכתב אדרבה וכו' דאי הוה קתני ונזדמן הוה משמע דוקא נזדמן ואנן לא דייקנן דהגיע הוא דוקא נזדמן אלא אפילו נזדמן. ומיהו מה שרצה לומר דמשמע הכי ומשמע הכי בלאו הכי כבר דקדקתי דהכי משמע בגמ' כדפי'. וקשה היכי מיתרצא קושיין בזה דמ"מ כיון דמשמע הכי דאפילו ממילא הא קמ"ל דלא אמרינן לצעורה מכוון וצ"ע והדרא קושיין למקומה, ועוד קשה דכיון דאיכא רבותא נמי בשלח אחריו שליח כדמפרש בגמ' מהו דתימא לא אלימא שליחותיה דבתרא וכו' אם כן אמאי לא תירצו התוספו' דנקט הגיע משום דקמ"ל רבותא דאמרינן בגמ' ועוד משום דבעי למיתני או ששלח אחריו שליח וכו' וצ"ע.

כתב הר"ן ז"ל במתני' הרי זה בטל שבטל השליחות אבל הגט עצמו אינו בטל כדאיתא בגמ' עכ"ל, כמדומה דרוצה לפרש הרי זה בטל היינו השליחות ואשליח הנו קאי השולח גט לאשתו וכו' והכי פי' הרי אותו שליחות בטל. ומה שכתב כדמשמע בגמ' היינו מדפליגי רב נחמן ורב ששת דף זו ע"ב אי חוזר ומגרש בו וקי"ל כר"נ דחוזר ומגרש בו כדאפרש שם. ומיהו קשה דטעמא דר"נ לאו משום הכי אלא משום דלא אתי דיבור ומבטל מעשה ואפילו ביטל הגט בהדיא כמו שכתבו התוספו' שם, ומיהו לסוגיין דפרק האומר נחא ועיין בסמוך ושם אפרש. ועוד מדתניא בסמוך פסול הוא לא אמר כילום דהגט אינו פסול וכן גבי בטל אין הגט בטל אלא דמבטל השליחות, ומיהו כפי הפשט אגט קאי כיון דבטליה ואמר בטל יהא הרי זה בטל כלומר בטל מתורת גט.

כתב שלטי הגבורים במתני' וז"ל מצאתי תשובת רש"י וכו' ועיין במדרכי בריש פרקין סימן שס"ו שהביא תשובת רש"י באורך וכוודאי דאביי דייק מתני' דדוקא נקט דאמר בטל הוא, ונראה דרבא יתרץ דמשום דבעי למיתני קדם אצל אשתו וכו' והתם ודאי בעי למיתני דאמר לה בטל הוא משום הכי נקט רישא נמי הכי דאמר בטל הוא, ועוד י"ל דנקט הכי לרבותא אע"ג דבטל הוא מעיקרא משמע גבי מתנה הכא גבי גט אמרינן בטל יהא קאמר דוק.

קדם אצל אשתו וכו'. משמע ודאי שרדף וטרח לקדם אצל אשתו והכי משמע בגמ' דקאמר מהו דתימא איהו הוא דלא טרח אדעתא לצעורא וכו' משמע דפשיטא לו דקדם

היינו דטרח ורדף אצלה דאי הוה משמע נזדמן מאי משני בגמ' איהו דלא טרח וכו'. ומיהו קשה אם כן ליאשמועי' מתני' בנזדמן ותו לא הוה צריך למיתני שלח אצלה שליח וצ"ע, ועיין בתוספו' בסמוך. ומאי דקתני אם משהגיע לידה וכו', כתב הרשב"א אפילו חזר בו תוך כדי דיבור וכו' עיין בו ובאבן העזר סימן קמ"א סעיף נ"ט. ומאי דקתני מתני' בראשונה וכו' עיין במרדכי בפרקין סימן שס"ח.

הגיעו לא קתני וכו'. פי' בא להצריך כל הנך בבות דמתני' ומעיקרא קשיא לן כיון דקמ"ל דאפילו שילוחו יכול לבטל כל שכן הוא ולמה לי למיתני רישא והגיע בשליח אי נמי קשיא לן קושית התוספו' לרבי דאמר ביטלו מבוטל וכו' אמאי נקט הגיע וכו', ומשני הגיעו לא קאמר כי היכי דתיקשי לן הכי אלא הגיע ואם כן הא קמ"ל דלא אמרינן לצעורה מכוון ולא הוה שמעינן הכי משליח דהתם ודאי שלח אחריו שליח, והדר פריך אם כן או ששלח אחריו שליח למה לי כיון דקמ"ל הגיע ממילא כל שכן שלח אחריו שליח דהשתא ודאי הא קטרח להשיגו, ומשני מהו דתימא וכו', ומה שפי' רש"י לצעורה חדש או חדשים וכו' משום דגריס לצעורה אבל הרשב"א גריס לצעוריה לשליח והכי משמע בסמוך הני מילי לשליח אבל לדדה וכו', ולפי פי' הרשב"א נחה קושית התוספו' והא עומד וצווח וכו' דוק ועיין בהרשב"א.

ומה שכתבו התוספו' וי"ל דהוה אמינא כיון שאינו מביא עדים וכו', עדיפא מינה פי' רש"י שאם היה בדעתו לבטלו היה רודף אחריו והיינו פשטא דשמעתין, ולפי זה רש"י סבר כהאי וי"ל דודאי סד"א הכי לקושטא קמ"ל. וצ"ע לפי זה האי קמ"ל הוי רבותר טובא דאנן קס"ד הכי לקושטא דמלתא קמ"ל דלא אמרינן הכי כלל אפילו למיחש להחמיר דהא קתני מתני' הרי זה בטל ולפי אי נמי לא הוי רבותר כל כך אלא סד"א ניתוש להחמיר להצריכה גט קמ"ל דלא חיישינן.

ומה שכתבו התוספו' משמע דקדם אצל אשתו וכו' היינו מדקאמר איהו הוא דלא טרח וכו' ואם איתא דאפילו ממילא מאי טרח דקאמר, ועוד הדרא קושיין או ששלח אצלה שליח למה לי דוק. ומה שכתבו ותימה אמאי לא נקט וכו' אתנא דמתני' מקשין אמאי נקט קדם דמשמע הכי לינקוט נזדמן דהוי רבותרא טפי, ועוד דלא הוה צריך למיתני או ששלח וכו' דהשתא דנקט קדם הוצרך למיתני או ששלח וכו' דסד"א וכו' אבל אי הוה תני נזדמן לא הוה צריך למיתני תו הכי.

ומיהו קשה אמאי לא הקשו לגמ' מנא לן דהאי קדם הוא בטרח דאמר הכי, וי"ל דלגמ' לא קשה מידי דודאי מכח קושיין דמשנה יתירה הוכרח לתרץ הכי דוק. ומיהו קשה כיון דנזדמן קרו ליה רבותרא טפי ע"כ היינו משום דמשמע דאיכא סברא למימר הכי ואם כן מאי האי דכתבו דתימה הוא וכו' מה תימה הוא הלא סברא הוא. והר"ן ז"ל כתב בשמעתין וז"ל ואה"נ דאם פגע אשתו ממילא אע"ג דלא טרח הרי הוא בטל ולא אמרינן לצעורה מכוון דאי לא כי פריך קדם אצל אשתו למה לי לימא דקמ"ל דוקא קדם אבל הגיע בה ממילא לא נתבטל השליחות, אלא ודאי לא שנא וקדם דנקט אורחא דמלתא נקט דסתם שולח גט לאשתו אינו פוגש בה אלא אם כן מקדים וממהר ללכת אצלה עכ"ל, הרי תירץ קושית התוספו' דאורחא דמלתא נקט. אלא דקשה דלא הוה ליה למינקט הכי כיון דמשום הכי הוצרך למיתני או ששלח אצלה שליח כדפי' וזהו טעם דהתוספו' לא ניחא להו לתרץ הכי, והשתא אפשר דהכרח התוספו' דכתבו דתימה הוא

וכו' היינו מכח הך קושית הר"ן דאם כן מאי פריך קדם אצל אשתו למה לי הא ודאי איצטריך משום דרישא קתני הגיע דמשמע אפילו ממילא הוצרך למיתני סיפא קדם דוקא שטרח בשלמא אי הוי אפילו ממילא ניתא דפריך למה לי דהא קתני רישא הגיע אפילו ממילא. ומיהו קשה דאם כן לא הויא להו למימר דתימא הוא וכו' תיפוק לי כמו שהכריח הר"ן מיניה וביה דהוא פריך קדם למה לי הא איצטריך לומר דוקא קדם דטרח, אלא ודאי פשיטא לן דקדם לאו דוקא ה"ה ^{נזדמן} נזדמן אם כן אמאי לא נקט נזדמן וצ"ע. ומה שכתב הריב"ל ז"ל וקשיא טובא דכיון דהתוספ' דהויא רבותא טפי נזדמן אצל אשתו אם כן אמאי קאמרי דתימא הוא וכו'. ואפשר לתרץ דאח"כ דאין סברא לומר שאין מועיל ביטול בנזדמן אצל אשתו מ"מ איכא סברא כל דהו לאחזוקי דעתין דנימא דאין מועיל והוה ליה לאשמועי' רבותא, ותו איכא למידק אמאי קאמרי התוספ' דתימא הוא וכו' דמשמע דמהכרח סברא קאמרי ואמאי לא קאמרי דודאי מועיל ביטול דאם לאו כן אמאי קתני מהשגיע גט לידה אינו יכול לבטלו ליאשמועי' רבותא אפילו לא הגיע גט לידה אם ביטלו אינו מבוטל היכא דנזדמן אצל אשתו, והא ודאי לאו קושיא היא מתרי טעמי חדא דהא אוקימנן לה בגמ' במהדר עליה לבטוליה מיירי ומצינן למימר דההוא רבותא עדיף טפי מרבותא דנזדמן אצל אשתו, ועוד י"ל דלא מצו התוספ' להוכיח דמועיל ביטול בנזדמן מהכרח דליאשמועי' רבותא כיון דאפילו נימא דמועיל ביטול קשיא ליאשמועי' רבותא ומאי אולמיה דהאי רבותא מהאי רבותא. ואי קשיא הכי קשיא דהוה להו לתוספ' לאקשווי בגוונא אחרינא והווי מצי למימר מה נפשך אי נזדמן לא אמרינן לצעורה מכוון לאישמועי' רבותא אפילו בנזדמן ואי אמרינן בנזדמן לצעורה מכוון אמאי קאמר משהגיע גט לידה אינו יכול לבטלו ליאשמועי' רבותא אפילו בנזדמן וקשיא דיוקא דרישא אדיוקא דסיפא, והא ודאי לאו קושיא היא דלא מצו התוספ' למימר הכי כדכתבין דלא שייך למימר ליאשמועי' רבותא דההוא רבותא במהדר עליה לבטוליה עדיף טפי דהוי רבותא רבה עכ"ל.

ומה שכתב מ"מ איכא סברא כל דהו וכו', פשוט הוא דודאי לענין רבותא הוי רבותא טפי אבל לקושטא דמלתא תימא הוא, ועוד נראה לי דעיקר קושית התוספ' היא דליתני נזדמן ותו לא הוה צריך למיתני או ששלח אצלה שליח וכו' כדפי'. ומה שכתב דמשמע דמהכרח סברא קאמרי וכו' אינו מוכרח דכבר אפשר דמהכרח זה או מהכרח הר"ן ז"ל כתבו הכי וטפי קשיא להר"ן דפי' עיקר ההכרח מדפריך בגמ' קדם למה לי וכו' ולא הכריח כן, וכמדומה שלא ראה דברי הר"ן דלא הזכירו.

פשיטא לא צריכא וכו'. כתב הריב"ל ז"ל וז"ל איכא למידק נימא דקמ"ל דנזדמן אצל אשתו אם ביטלו מבוטל, והא ודאי לאו מלתא היא דאי הוה משני הכי הוה קשיא דיוקא דרישא אדיוקא דסיפא עכ"ל, וכבר נתבאר לעיל בלשונו הקודם. ומאי דמשני לא צריכא קשה היכן רמוז דמהדר עליה לבטוליה אי מהכרח קושיין זהו הכרח הריקות, וי"ל דהכי דייק דקתני אם משהגיע גט לידה וכו' וקשה דהול"ל משהגיע גט לידה וכו' מאי אם, אלא ודאי הכי פי' אם ביטול זה הנז"ל קדם וכו' דהיינו דטרח ומהדר לבטוליה היה משהגיע גט לידה וכו', ולעיל פי' ענין נכון דלהכי נקט קדם דטרח ולא נזדמן משום דבעי למיתני אם משהגיע וכו' דקאי אקדם דמהדר עליה וכו'.

ומה שכתבו התוספ' ורבא דאמר וכו', כלומר התוספ' אסיקו דעתייהו דהכי קאמר

מהו דתימא הרי איגלאי מלתא וכו' וגילוי דעתא כגיטא מלתא היא קמ"ל דלאו מלתא היא, ובזה הקשו לרבא ותירצא דהכי פ"י מהו דתימא גילוי מלתא למפרע מלתא היא קמ"ל דגילוי מלתא למפרע לאו מלתא היא דהיינו כגון דהוה רהיט וכו' אבל גילוי מלתא קודם שיגיע גט לידה ודאי מלתא היא ואדרבה סוגיין כרבא דמשמע דלא ממעט אלא גילוי מלתא דלמפרע כדפי' דוק.

ומה שכתבו ואע"ג דבעלמא וכו' כלומר דאין סברא לומר הכא דהוה דברים שבלב דדוקא בעלמא וכו' דין הוא דהוה דברים שבלב וכו' מ"מ אע"ג דמן הדין לא הוה דברים שבלב עשאוהו וכו'. ועוד י"ל דהאי ואע"ג מקושר עם אעפ"י שנאמן וכו' ולאחזוקי קושיין דאעפ"י וכו' כתבו ואע"ג וכו' כלומר דהכא כיון שנאמן לומר כך היה בלבי לא הוה דברים שבלב מ"מ וכו' דוק.

ומה שכתבו וצ"ע דשמא וכו' כתב הריב"ל ז"ל וז"ל איכא למידק ומאי קושיא דבמתני' מצינן למימר דמאי דתני משהגיע גט לידה אינו יכול לבטלו היינו להקל, ותו איכא למידק במאי דכתבו ועוד נראה לר"י וכו', ולכאורה אתמהא דההיא דפ"ב דקידושין לאו מסקנא היא דהכי איתמר התם מנא לן הא אילימא מהא דתנן יקריבנו מלמד שכופין אותו בע"כ דילמא משום דניחא ליה בכפרה והדר קאמר אילימא מהא דתנן כופין אותו עד שיאמר רוצה אני דילמא משום דמצוה לשמוע דברי חכמים. ואפשר לתרץ דאם איתא דלא מסתבר כלל לומר דדברים שבלב אינם דברים אפילו היכא דנאנס מלפרשם לא הוה ליה לתלמודא לדחויי בדילמא אלא הול"ל שאני התם דניחא ליה בכפרה ומצוה לשמוע דברי חכמים, ותדע לך דאם לאו כן כיון שנאנס לפרשם לא מסתבר דלא ליהו דברים וכיון דקאמר דילמא משמע דמסתברא דאע"ג דנאנס מלפרשם אפילו הכי מצינן למימר דדברים שבלב אינם דברים עכ"ל.

כתב הרשב"א בחידושו וז"ל תמיה לי בשלמא לרבי דאמר ביטלו מבוטל איצטרין לאשמועי' דוקא בידעינן ביה דבטליה אבל מסתמא לא אע"ג דמהדר בתריה לבטוליה, אבל לרשב"ג דאמר אינו מבוטל מאי קמ"ל השתא בבטליה ודאי לא חיישינן ליה במהדר אבתריה לבטוליה חיישינן ליה. ונראה דהכי קאמר דמהדר בתריה דשליח ורהיט ולא הספיק לבטוליה בפירוש עד שנתנו לאשה וכשהגיע אצלה ביטלו ואמר דמעיקרא כי הוה רהיט בתריה לבטוליה הוא דהוה בעי ואם כן הוה אמינא דאיגלאי מלתא למפרע ידידים מוכיחות דלהכי הוה רהיט וליבטיל כאילו בטליה בפירוש לשליח עצמו קמ"ל, ואפילו לרבא דאמר לקמן² גילוי דעתא כגיטא מלתא היא הכא מודה דהא דרהיט בתריה מימר אמר ליה אשור הב ליה דלישלוש צערא דההוא גברא. אלא דקשיא לי אם כן אביי דהוה מייתי ראיה מעובדא דרב יהודה וקס"ד דאביי דהאי דרהיט בתריה לבטוליה הוא אמאי שביק דיוקא דמתני' דמוכח הכי כדפי', וי"ל משום דבמתני' לא איתפרש הכי בהדיא ואי נמי משום דהתם איכא גילוי דעתא טפי משום דהוה אנוס בתחילתו ומוכח טפי דלבטולי הוה רהיט מה שאין כן במתני' דבכה"ג אפילו הכא מודה כדפי' ועוד דמעשה רב עכ"ל.